

תורה אור • פרשת שמות • מאמר 3

ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם וגו'

”ויאמר אליו ה': מי שם פה לאדם?”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/shemos/3](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/shemos/3)

ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם וגו'. להבין זה מ"ש משה לא איש דברים אנכי כי כבוד פה כו'

"ויאמר ה' אליו: מי שם פה לאדם?" וכו'. כדי להבין זאת, את דברי משה: "לא איש דברים אנכי", "כי כבוד פה" וכו',

ומה שהשיב לו הקב"ה מי שם פה כו' שהוא כולו מקשה וכי לא ידע משה זאת בתחלה מי השם פה לאדם.

ואת מה שהשיב לו הקדוש ברוך הוא: "מי שם פה" וכו' — כל העניין קשה: וכי משה לא ידע מלכתחילה מי נותן לאדם פה?

העניין יובן ע"פ הקדמה דהנה איתא בס' התמונה (בהקדמה לתמונה ג' דכ"ז כ"ט ל"א) שזה העולם הוא שמיטה שניה ולפניה הי' [היה] ג"כ שמיטה אחת שהיתה נמשכת ממדת החסד והשמיטה דעכשיו

העניין יובן באמצעות הקדמה. נאמר בספר התמונה (בהקדמה לתמונה ג', דפים כ"ז, כ"ט, ל"א) שהעולם הזה הוא השמיטה השנייה, ולפניה הייתה גם שמיטה אחת, שנמשכה ממידת החסד; ואילו השמיטה הנוכחית

(ר"ל [רוצה לומר] שית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב) הוא ממדת הפחד ולכן דרכיה חזקים וקשים ורעים כו'. דהיינו שהי' [שהיה] בה חורבן בית ראשון ושני כו'.

(כלומר, "ששת אלפי שנים שהעולם קיים וחד חרוב") היא ממידת הפחד, ולכן דרכיה חזקות, קשות ורעות וכו'; כלומר, בה היו חורבן בית ראשון ובית שני כו'.

משא"כ בשמיטה הראשונה שהיתה ממדת חסד היתה העבודה באופן אחר וגם התורה הי' [היה] באופן אחר יעו"ש [יעויין שם] והיו רק טוב וחסד כו'

לא כך היה בשמיטה הראשונה, שהייתה ממידת החסד: העבודה הייתה באופן אחר, וגם התורה הייתה באופן אחר (עיינו שם בהרחבה), והיו בה רק טוב וחסד וכו'.

כך דעת ס' התמונה ואחריו נמשכו המקובלים האחרונים לדון מזה שמוכרח להיות עוד חמש שמיטות אחר שמיטה זו כי צ"ל ז' שמיטות כנגד ז' מדות עליונות כו'

זו דעת ספר התמונה, ובעקבותיו הסיקו המקובלים המאוחרים שחייבות להיות עוד חמש שמיטות אחרי שמיטה זו, שכן צריכות להיות שבע שמיטות כנגד שבע המידות העליונות וכו'.

(וכמ"ש שם בסה"ת [בספר התמונה]) אבל האריז"ל [האר"י זכרנו לברכה] פליג ע"ז במה שלמדו שצ"ל עוד ה' שמיטות וגם בענין מה שעוה"ז הוא שמיטה שניה עם היות דס"ל [דסבירא ליה / דסבירא להו] ג"כ כן.

(וכמו שכתוב שם בספר התמונה). אבל האריז"ל חולק על כך בנוגע למסקנה שצריכות להיות עוד חמש שמיטות, וגם בנוגע לכך שהעולם הזה הוא השמיטה השנייה, אף שגם הוא סובר כך.

ולכן פתחה התורה בבי"ת בראשית לומר שכבר היתה שמיטה אי ועכשיו היא שמיטה שנייה [שניה]. אבל ולכן פתחה התורה באות בי"ת של "בראשית", כדי לומר שכבר הייתה שמיטה אחת, וכעת זו השמיטה השנייה. אבל

פי' האריז"ל [האר"י זכרנו לברכה] דאין הכונה לומר שהי' [שהיה] עולם גשמי כמו עוה"ז דעכשיו עם שמים וארץ גשמיים ודצח"מ [ודומם צומח חי מדבר]

האריז"ל הסביר שאין הכוונה לומר שהיה עולם גשמי כמו העולם הזה כיום, עם שמים וארץ גשמיים ועם דומם, צומח, חי ומדבר [ארבע ממלכות הטבע],

כי זה לא הי' [היה] רק בשמיטה זו דוקא לבד וענין השמיטה שהיתה לפני זו הוא ענין עולם התהו כי הדבר היה קיים רק בשמיטה זו, דווקא בה בלבד. וענין השמיטה שקדמה לזו הוא ענין עולם התהו,

דהיינו ענין ז' מלכין קדמאין דתהו שמתו שהוא ענין ספירות רוחניי' כנודע וענין שמיטה דעכשיו הוא ענין עולם התקון שנעשה אח"כ (ועיי' בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' קדושים ובעמ"ה [ובעמק המלך] שער עולם התהו פמ"ו ד' כ"ה ע"א) וכנודע בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל]:

כלומר, ענין שבעת המלכים הקדמונים של התהו שמתו, שהם ספירות רוחניות, כידוע; וענין השמיטה הנוכחית הוא ענין עולם התיקון, שנוצר לאחר מכן (וראו לקוטי תורה, פרשת קדושים, ועמק המלך, שער עולם התהו, פרק מ"ו, דף כ"ה ע"א), כידוע בכתבי האריז"ל.

2 והנה שתי נשמות משמיטה הראשונה דהיינו מבחי' עולם התהו שלפני עולם התיקון ירדו ונמשכו למטה לשמטה שניה

והנה, שתי נשמות מהשמיטה הראשונה, כלומר מבחינת עולם התהו שקדם לעולם התיקון, ירדו ונמשכו למטה, לשמיטה השנייה,

שהוא בחי' התקון והם חנוך ומשה דבחנוך כתי' [כתיב] ויתהלך חנוך את האלקי' לומר שכבר התהלך את האלקי' בשמטה הא'

שהיא בחינת התיקון. ואלו הן חנוך ומשה. על חנוך נאמר: "ויתהלך חנוך את האלקים", כלומר, הוא כבר התהלך עם האלקים בשמיטה הראשונה.

וכן במשה כתי' [כתיב] מן המים משיתהו. דהיינו משמטה ראשונה שהיא היתה מבחי' חסד הנק' מים.

וכך גם על משה נאמר: "מן המים משיתהו", כלומר, מן השמיטה הראשונה, שהייתה מבחינת חסד, הנקרא מים.

3 ומשם משיתהו לשמיטה דעכשיו כו' ועיקר ירידתם לזו השמיטה הוא כדי לתקן העולמות כי הם שרשם

גבוהים מאד יען היותם למעלה מבחי' נשמות דשמטה זו

ומשם "משיתהו" אל השמיטה הנוכחית וכו'. עיקר ירידתם לשמיטה זו הוא כדי לתקן את העולמות, שכן שורשם גבוה מאוד, משום שהם למעלה מבחינת הנשמות של שמיטה זו;

דהיינו ששם נמצא הביטול הרבה יותר מאשר נמצא בשמיטה זו ולכן נאמר במשה ונחנו מה.

כלומר, שם נמצא ביטול במידה רבה הרבה יותר מאשר בשמיטה זו. לכן נאמר על משה: "ונחנו מה?"

4 והאיש משה ענו מאד כו' וגם ראה שם נשמות גבוהות שלמעלה ממנו כמו חנוך למך כו'.

"והאיש משה היה עניו מאוד" וכו'. הוא גם ראה שם נשמות נעלות ממנו, כגון חנוך ולמך וכו'.

ולכן ירדו לשמטה זו לתקנה ג"כ. שחנוך הי' [היה] קודם דור המבול שהיה העולם בתכלית השפלות כמ"ש קץ כל בשר בא לפני כו'.

ולכן ירדו לשמיטה זו כדי לתקן גם אותה. חנוך חי לפני דור המבול, כשהעולם היה בשפלות גמורה, כפי שנאמר: "קץ כל בשר בא לפני" וכו'.

ולכן ירד חנוך לזה העולם לתקן אותו שלא יחזור לגמרי לתהו ובהו. רק שיהי' [שיהיה] מבול על הארץ לטהר הארץ וישארו נח ובניו קיימי' בתיבה.

ולכן ירד חנוך לעולם הזה כדי לתקן אותו, שלא יחזור כולו לתהו ובהו, אלא יבוא מבול על הארץ לטהר אותה, ונח ובניו יישארו בחיים בתיבה.

אבל אם לא הי' [היה] חנוך הי' [היה] העולם חרב לגמרי ולא הי' [היה] נשאר אף נח ובניו. וכן משה ירד לגאול את ישראל ושיהי' [ושיהיה] מתן תורה על ידו כו':

אבל אילו לא היה חנוך, העולם היה חרב לגמרי, ואף נח ובניו לא היו נשארים. וכך גם משה ירד כדי לגאול את ישראל, וכדי שמתן תורה יהיה על ידו וכו'.

5 והנה ההפרש בין תהו לתקון ידוע בע"ח [בעץ חיים] שהתהו לא הי' [היה] בחי' פרצופים רק העשר ספירות היו בבחי' נקודות ר"ל [רוצה לומר] נקודת החסד נקודת הגבורה כו'.

והנה, ההבדל בין תהו לתקון ידוע מעץ חיים: בתהו לא היו הספירות בבחינת פרצופים, אלא עשר הספירות היו בבחינת נקודות, כלומר נקודת חסד, נקודת גבורה וכו'.

דהיינו שלא נתחלקה הספי' [הספירה / הספירות] לפרטי פרטיות באורך ורוחב כ"א היתה נקודה א' בדרך כללי וקיצור מופלג זו חסד וזו גבורה כו'

כלומר, הספירה לא התחלקה לפרטי פרטים באורך וברוחב, אלא הייתה נקודה אחת, באופן כללי ובתמציתיות רבה: זו חסד וזו גבורה וכו'.

וגם היו הע"ס [העשר ספירות] זה תחת זה שהיו מפורדים זה מזה שחסד הי' [היה] כפ"ע [בפני עצמו] וגבורה כפ"ע [בפני עצמו] ולא היו מתכללי' זה מזה (ולכן היו רק נקודות כו' דהא בהא תליא).

וכן עשר הספירות היו זו תחת זו, כך שהיו נפרדות זו מזו: חסד בפני עצמה וגבורה בפני עצמה, והן לא נכללו זו בזו (ולכן היו רק נקודות וכו', כי הדברים תלויים זה בזה).

משא"כ עולם התקון הוא שנעשו הספי' [הספירה / הספירות] בבחי' פרצופי' [פרצופים / פרצופין] מחכמה נבנה פרצוף אבא ומו"ק [ומו' קצוות] פרצוף ז"א

אבל בעולם התיקון נעשו הספירות בבחינת פרצופים: מחכמה נבנה פרצוף אבא, ומשש הקצוות נבנה פרצוף זעיר אנפין;

שהוא שנתחלק' [שנתחלקה] הספי' [הספירה / הספירות] בהתפשטות' [בהתפשטות] לפרטי פרטיו' טפ"ט [ט' פעמים ט'] ובכל א' ראש תוך סוף וה"ח [וה' חסדים] המגדילי' עד שנעשה רמ"ח איברים כו'

כלומר, הספירה התחלקה, בהתפשטותה, לפרטי פרטים, תשע פעמים תשע, ובכל אחת ראש, תוך וסוף, וכן חמשת החסדים המגדילים, עד שנוצרו רמ"ח איברים וכו';

וגם נעשה התכללות הספיי [הספירה / הספירות] זו מזו והמשל לשני בחיי אלו יובן ג"כ בכחות הנפש שבגוף. שרמ"ח כחות הנפש מתלבשים ברמ"ח איברי הגוף. כח הראי' [הראיה] מתלבשת בעין.

וכן נוצרה התכללות של הספירות זו בזו. את המשל לשתי הבחינות האלה אפשר להבין גם מכוחות הנפש שבגוף: רמ"ח כוחות הנפש מתלבשים ברמ"ח איברי הגוף. כוח הראייה מתלבש בעין,

6 וכח השמיעה באזן. וכח המעשה בידיים. וכח ההילוך ברגלים כו'. ובחיי זו הוא ענין התפשטות והתלבשות כחות הנפש בכלים שהן האיברים.

כוח השמיעה נמצא באוזן, כוח העשייה בידיים וכוח ההליכה ברגליים וכו'. בחינה זו היא ענין התפשטותם והתלבשותם של כוחות הנפש בכלים, שהם האיברים.

ועוד נמצא בחיי אחת הכוללת את כל פרטי הכחות המתחלקי' באיברים הנ"ל ומקפת עליהם מכל צד מראשו עד רגלו.

נמצאת גם בחינה אחת הכוללת את כל הכוחות הפרטיים המתחלקים בין האיברים הנזכרים, ומקיפה אותם מכל צד, מן הראש ועד הרגליים.

7 והיינו בחיי המחשבה של האדם כנראה בעליל שכאשר יכוח בצפורן רגלו תיכף המחשבה את הכאב

כלומר, בחינת המחשבה של האדם: כפי שניכר בבירור, כאשר הוא נכווה בציפורן רגלו, מחשבתו חשה מיד בכאב.

וכן כשירצה לנענע רגלו תתנענע תיכף ומיד שיעלה במחשבתו לנענע רגלו שמזה ראי' [ראיה] שהמחשבה ישנה ברגל ג"כ והיא שם בבחי' מקיף כו'.

וכן, כשהוא רוצה להזיז את רגלו, היא זזה מיד, ברגע שעולה במחשבתו להזיזה. מכאן מוכח שהמחשבה מצויה גם ברגל, והיא שם בבחינת מקיף, וכך הלאה.

והנה ענין התלבשות הכחות באיברים הוא משל לבחי' פרצופים דיושר שמתלבשי' בכלים כדוגמת פרצוף מוחין וזרועות כו'.

והנה, התלבשות הכוחות באיברים היא משל לבחינת פרצופי היושר, המתלבשים בכלים, בדומה לפרצוף של מוחין וזרועות וכדומה.

(ובחיי התהו הוא בחי' עיגולים שהם בחי' מקיפים וזהו כמשל המחשבה כו') (ועיין ע"פ ויאמר מלך מצרים למילדות כו' שנתבאר ענין זה באריכות מענין עגולים ויושר)

(בחינת התהו היא בחינת העיגולים, שהם בחינת מקיפים, והדבר דומה למשל המחשבה וכדומה). (ועיין במאמר על "ויאמר מלך מצרים למילדות" וכדומה, שבו מבואר עניין זה באריכות בהקשר של עיגולים ויושר.)

והנה לפי שביושר דתקון נתחלקו הספירות בפרטיות בבחי' פרצופים לכך נמצא בהם דבר חדש מעלה יתירה אשר לא היתה בעולם התהו בהיותן בבחי' נקודות זת"ז [זה תחת זה].

והנה, מאחר שביושר של התיקון הספירות התחלקו לפרטים בבחינת פרצופים, מצויה בהן מעלה חדשה, שלא הייתה בעולם התהו, כשהיו בבחינת נקודות זו תחת זו.

והיינו מ"ש בס"י [בספר יצירה] נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן. שיש מעלה בסוף מה שאין בראש. שזה לא נמצא בעולם התהו רק בעולם התקון מפני שנעשו בבחי' פרצופים.

וזהו שנאמר בספר יצירה: "נעוץ תחילתן בסופן וסופן בתחילתן": יש מעלה בסוף שאינה בראש. דבר זה נמצא רק בעולם התיקון, ולא בעולם התהו, מפני שנעשו בבחינת פרצופים.

8 והוא עד"מ מכחות הנפש שבגוף שהשכל מלוכש במוח שבראש שהוא המעולה וראש לכל כחות הנפש וזה בדומה לכוחות הנפש שבגוף: השכל מלוכש במוח שבראש, שהוא המעולה והראשון לכל כוחות הנפש.

ואח"כ בידיים מתלבש כח המעשה לכתוב ולצייר ולעשות כל מלאכת אומן שהוא כח פחות בערך לגבי כח השכל שבמוח

לאחר מכן, בידיים מלוכש כוח העשייה — לכתוב, לצייר ולעשות כל מלאכת אומן; כוח זה נחות בהשוואה לכוח השכל שבמוח.

ואח"כ ברגלי מתלבש הכח היותר נמוך שבמעשה כח ההילוך לבד וכאשר נעריך הכחות בעצמן זה לזה מצד עצם מהותן

לאחר מכן, ברגליים מלוכש כוח העשייה הנמוך ביותר — כוח ההליכה בלבד. וכאשר נשווה את הכוחות עצמם זה לזה, מצד עצם מהותם,

כמו שהם קודם התלבשות באיברים ודאי ימצא שכח השכל הוא מרומם ונעלה לגמרי בכל מכל כל מכח המעשה שבידיים ורגלים כו' כי הוא כח מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הנפש ונעלה מעלה מן כח ההלוך שהוא רק מחיצונית הנפש.

כפי שהם לפני התלבשותם באיברים, ודאי ימצא שכוח השכל נעלה ומרומם לחלוטין, מכל בחינה ובכל מובן, מכוח העשייה שבידיים ורגליים וכו'; שכן הוא כוח שמקורו בפנימיות הנפש, ונעלה לאין ערוך מכוח ההליכה, שמקורו רק בחיצוניות הנפש.

אמנם כשנתלבשו בכלים כח השכל בראש וכח ההילוך ברגלים אזי ימצא מעלה ברגל שאינו בראש אולם כאשר הם מתלבשים בכלים — כוח השכל בראש וכוח ההליכה ברגליים — מתגלה ברגל יתרון שאינו קיים בראש;

שהרי הרגלים מעמידים את הראש ומוליכים אותו ממקום למקום ואין נמצא כח זה בראש כלל.

שהרי הרגליים מחזיקות את הראש ומוליכות אותו ממקום למקום, ואילו כוח זה אינו נמצא בראש כלל.

הרי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן שיש מעלה בהסוף שאינו בהראש כו'. וזה בא דוקא מצד התלבשות הכח בכלי הרגל דוקא:

הרי "תחילתן נעוצה בסופן וסופן בתחילתן": יש יתרון בסוף שאינו בראש וכו'. ויתרון זה נובע דווקא מהתלבשות הכוח בכלי של הרגל דווקא.

9 והנמשל יובן ההפרש בין עגולים דתהו ליושר דתקון. דשם בתהו היו זה תחת זה ולא היו בבחי' פרצוף. ע"כ לא הי' [היה] נמצא בחי' זו דנעוץ סופן כו'.

ובמשל הנמשל יובן ההבדל בין העיגולים של תהו לבין היושר של תיקון. בתהו הם היו זה מתחת לזה, ולא היו בבחינת פרצוף; לכן לא נמצאה בחינה זו של "נעוץ סופן" וכו'.

אבל בתקון שנתלבשו בכלים רבים בבחי' פרצוף אזי נעשה בחי' זו מצד הכלים שיש ברגל מה שאין בראש כו'.

אבל בתיקון, שבו התלבשו בכלים רבים בבחינת פרצוף, נוצרה בחינה זו מכוח הכלים: יש ברגל מה שאין בראש וכו'.

וכדוגמא זו דנעוץ סופן בתחלתן שהוא ענין מבלי אשר ימצא ראש וסוף שיש מעלה בסוף מה שאינו בראש יובן ג"כ במצות

ועל פי הדוגמה של "נעוץ סופן בתחלתן" — עניין שאין בו ראש וסוף, ובו יש בסוף מעלה שאינה בראש — יובן הדבר גם ביחס למצוות

(שהם ג"כ בחי' תקון כמ"ש זאת התורה אדם) שיש מעלה במצות מעשיות שהם גבוהים בבחי' אי יותר מן התורה (עם היות שהתורה היא בחי' פנימיות והמצות הם בחי' חיצוניות מעשה לבד)

(שגם הן בבחינת תיקון, כפי שנאמר: "זאת התורה אדם"), יש מעלה במצוות המעשיות, שהן גבוהות מן התורה מבחינה אחת (אף שהתורה היא בבחינת פנימיות והמצוות הן בבחינת חיצוניות, מעשה בלבד).

שהרי מבטלים מת"ת [מתלמוד תורה] לצורך הלויית המת גם מצינו שבשביל הכנסת כלה ביטלו מק"ש [מקריאת שמע] כנז' [כנזכר] בינוקא דבלק בריחא דלבושייכו כו'

שהרי מבטלים לימוד תורה כדי ללוות את המת; וכן מצאנו שלצורך הכנסת כלה ביטלו את קריאת שמע, כפי שמוזכר [בסיפורו של] הינוקא של [פרשת] בלק: "בריאחא דלבושייכו" וכו'.

(אף שבק"ש [שבקריאת שמע] יש יחודי' עליונים כו') גם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עשה דוחה ל"ת [לא תעשה] כמו מילה בצרעת. ושעטנו בציצית.

(אף שבקריאת שמע יש ייחודים עליונים וכו'). גם אמרו חז"ל שעשה דוחה לא תעשה, כמו מילה בצרעת ושעטנו בציצית.

אשר כ"ז [כל זה] הוא מפני שיש מעלה במעשה שהוא בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] בחי' רגלין מה שלמעלה גם מח"ע [מחכמה עילאה].

כל זה משום שיש מעלה במעשה, שהוא בבחינת נה"י — בחינת הרגליים — מעלה שלמעלה אפילו מחכמה עילאה.

ולכן גם הדיוט שבישראל המקיים איזו מצוה מעשיית בלי כוונות וסודות רק מפני שכך צוה הקב"ה יוכל להיות שיהי' [שיהיה] זה יקר בעיני השם בבחי' אחת מכמה כוונות והשגות שבצדיק' [שבצדיקים] כו'.

ולכן גם אדם פשוט בישראל המקיים מצווה מעשית כלשהי בלי כוונות וסודות, אלא רק מפני שכך ציווה הקדוש ברוך הוא, ייתכן שהיא יקרה בעיני ה' מבחינה אחת יותר מכוונות והשגות רבות של צדיקים וכו'.

כי יש בחי' מעלה יתירה בבחי' תמכין דאורייתא יותר מעיני העדה כנ"ל במשל הרגל לגבי הראש כו' כי יש מעלה נוספת בבחינת "תומכי התורה" על פני "עיני העדה", כפי שהוסבר לעיל במשל הרגל ביחס לראש וכו'.

(ועדי"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו וכמ"ש במ"א) וזהו דוקא מצד עולם התקון ששם נעשה בחי' זו דנעוץ סופן כו' והיינו לפי שבתקון הוא רבוי הכלים ומצד הכלים דוקא

(ועל דרך זו אמרו חז"ל: "גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו", כפי שהוסבר במקום אחר). הדבר הוא דווקא מכוחו של עולם התיקון, שבו נוצרה בחינה זו של "נעוץ סופן" וכו'; כלומר, מפני שבתקון יש ריבוי כלים, ודווקא מכוח הכלים

נמצא בחי' זו כנ"ל משא"כ בתהו היו האורות מרובים והכלים מועטים לא הי' [היה] בחי' זו כו':

נמצאת בחינה זו, כפי שהוסבר לעיל. לעומת זאת, בתהו היו האורות מרובים והכלים מועטים, ולכן בחינה זו לא הייתה קיימת וכו'.

10 והנה כבר נתבאר שנשמת משה הי' [היה] משמטה א' ונמשכה לעולם התקון והוא הי' [היה] מבחי' חכ' [חכמה] שהוא בחי' ראייה.

כבר הוסבר שנשמת משה הייתה מהשמיטה הראשונה, והיא נמשכה לעולם התיקון; מדרגתו הייתה בחינת חכמה, שהיא בחינת ראייה.

כמ"ש בו וירא ראשית לו. לכך כשראה משה בבחי' ראי' [ראיה] ממש בכל עולם התקון דאצילות שירד ונמשך בו.

כפי שנאמר עליו: "וירא ראשית לו". לכן, כאשר משה ראה בראייה ממש את כל עולם התיקון שבאצילות, שאליו ירד ונמשך,

מה שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן שזה הי' [היה] בעיניו דבר חדש ממש שהרי לא נמצא זה בעולם התהו כו'.

את הדבר ש"תחילתן נעוצה בסופן וסופן בתחילתן", שהיה בעיניו חידוש ממש, שהרי דבר זה אינו מצוי בעולם התהו וכו',

נתפלא מאד ע"ז ולכן השפיל עצמו נגד הנשמו' [הנשמות] דעולם התקון ואמר שלח נא ביד תשלח כו'.

הוא התפלא על כך מאוד. לכן השפיל את עצמו לפני נשמות עולם התיקון ואמר: "שלח נא ביד תשלח" וכו'.

כי יש בהם מעלה יתירה יותר ממנו מצד הכלים דתקון שנעוץ סופן כו'. משא"כ אצלו ששרשו מתהו.

שכן יש בהן יתרון עליו מצד הכלים של התיקון, שבהם "סופן נעוץ" וכו'; ואילו אצלו אין הדבר כך, משום ששרשו מתהו.

11 וז"ש [וזהו שכתוב] כי כבד פה וכבד לשון אנכי ר"ל [רוצה לומר] ששרשו מתהו ששם היו האורות גדולים ולא היו יכולים להתלבש בכלים. וזהו ענין כבד פה שלא הי' [היה] יכול להשפיע אור שכלו לתוך כלי הפה.

וזהו [פירוש] הכתוב: "כי כבד פה וכבד לשון אנכי" — כלומר, שורשו מתהו, שבו האורות היו גדולים ולא יכלו להתלבש בכלים. וזהו עניינו של "כבד פה": הוא לא יכול היה להמשיך את אור שכלו אל תוך כלי הפה.

12 וזה הי' [היה] בעיניו חסרון גדול ומעלת התקון שהכלים מרובים להכיל האורות נפלאה ויקרה בעיניו ע"כ אמר שלח נא ביד תשלח דהיינו מי שהוא מעולם התקון כי בתקון

והדבר נחשב בעיניו לחסרון גדול, ואילו מעלתו של עולם התיקון, שכליו מרובים כדי להכיל את האורות, הייתה מופלאה ויקרה בעיניו. לכן אמר: "שלח נא ביד תשלח" — כלומר, שלח מי ששייך לעולם התיקון. שכן בעולם התיקון

נמצא מעלה יתירה מצד דבר שנתחדש שם דנעוץ סופן כו' והיינו דוקא מצד הכלים דתקון כנ"ל ואין זאת אצלו

נמצאת בו מעלה נוספת, מכוח דבר שהתחדש שם — [כלומר], "סופן נעוץ" וכו'; ומעלה זו נובעת דווקא מכלי התיקון, כפי שהוסבר לעיל. מעלה זו לא הייתה אצלו,

שהרי הוא כבד פה כו'. זה הי' [היה] טענת מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] שהשפיל א"ע [את עצמו] מאד להיותו עניו מכל האדם כו'.

שהרי הוא היה "כבד פה" וכו'. זו הייתה טענתו של משה רבינו עליו השלום, שהשפיל את עצמו מאוד, בהיותו העניו מכל האדם וכו'.

(ובאמת היא מעלה אצלנו מה שהי' [שהיה] כבד פה שהרי סיבה זו הוא מצד רבוי האורות שלכך לא יכלה הכלי להכיל.

(ובאמת, מבחינתנו העובדה שהיה כבד פה היא מעלה, שכן הסיבה לכך היא ריבוי האורות, עד שהכלי לא יכול היה להכיל אותם.

משא"כ בתקון הוא מיעוט האורות ורובי הכלים. וגם זה אמת אלא שעכ"ז [שעם כל זה] יש מעלה יתירה בתקון מצד הכלים כנ"ל בענין נעוץ סופן כו'):

ואילו בעולם התיקון האורות מועטים והכלים מרובים. וגם זה נכון; ואף על פי כן, יש בעולם התיקון מעלה נוספת מכוח הכלים, כפי שהוסבר לעיל בענין "סופן נעוץ" וכו'.

13 והנה השי"ת [השם יתברך] השיב לו מי שם פה לאדם הלא אנכי הוי"ה. פ"י אמת אתה אומר שאתה כבד פה

כעת השיב לו הקב"ה: "מי שם פה לאדם? הלא אנכי הוי"ה". כלומר, אתה אומר אמת: אכן כבד פה אתה,

שאינ לך כלים כאלו הנמצאים בתקון שנעוץ תחלתו בסופן ומצד שרש נשמתך אתה כבד פה שאין השכל יוכל להתלבש בכלי הפה כו'.

משום שאין לך כלים כאלה המצויים בתיקון, שבהם "נעוץ תחילתו בסופן"; ומצד שורש נשמתך אתה כבד פה, משום שאין השכל יכול להתלבש בכלי הפה וכו'.

אך מי שם פה ל(אדם בניקוד קמ"ץ רומז על האדם הידוע היינו בחי' אדם דאצי' שעל הכסא שהוא שם מ"ה [שם מ"ה] בגימט' [בגימטריא] אדם שהוא כללות התקון כנודע וענין כלי הפה הוא הממשיך אור מקיף אבל "מי שם פה לאדם" — "לאדם", כשהלמ"ד מנוקדת קמ"ץ, רומז לאדם הידוע, כלומר לבחינת אדם דאצילות שעל הכיסא; זהו שם מ"ה, שערכו בגימטריה אדם, והוא כללות התיקון, כידוע. עניינו של כלי הפה הוא שהוא ממשיך אור מקיף,

כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שע"י הברכה של המצוה נמשך בחי' המקיף וע"י המצוה עצמה נמשך האור פנימי (כי הבל הפה נעשה בחי' או"מ [אור מקיף] וע' בתניא פ"ה)

כפי שנכתב בפרי עץ חיים, שעל ידי הברכה על מצווה נמשכת בחינת האור המקיף, ועל ידי המצווה עצמה נמשך האור הפנימי (שהרי הבל הפה נעשה בחינת אור מקיף; ועיינו בתניא, פרק ה').

ולכן בתש"ר [בתפילין של ראש] נחלקו הספרדים והאשכנזים אם יברכו עלי' [עליה] ברכה מיוחדת מפני שהמקיף דתש"ר [דתפילין של ראש] גבוה מאד ע"כ

ולכן, בענין תפילין של ראש, נחלקו הספרדים והאשכנזים אם לברך עליהן ברכה מיוחדת, מפני שהאור המקיף של תפילין של ראש גבוה מאד. לכן

מנהג ספרד שלא לברך דס"ל [דסבירא ליה / דסבירא להו] שא"א להמשיך המקיף ההוא כו'. והאשכנזים ס"ל [סבירא ליה / סבירא להו] דיכולים להמשיך. עכ"פ [על כל פנים] למדנו דכלי הפה הוא הממשיך הא"מ [האור מקיף] כו'.

מנהג הספרדים שלא לברך, משום שלדעתם אי אפשר להמשיך את האור המקיף ההוא וכו'; והאשכנזים סבורים שאפשר להמשיכו. מכל מקום, למדנו שכלי הפה הוא שממשיך את האור המקיף וכו'.

14 וז"ש [וזהו שכתוב] מי שם פה לאדם כלומר מי האציל כלי הפה שהוא כלי שממשיך או"מ [אור מקיף] מי האצילו לאדם דתקון.

וזהו [פירוש] הכתוב: "מי שם פה לאדם" — כלומר, מי האציל את כלי הפה, שהוא כלי הממשיך אור מקיף? מי האציל אותו לאדם דתיקון?

הלא אנכי הוי"ה בחי עצמות אא"ס [אור אין סוף] שרש הקו וחוט דאור א"ס ב"ה המקור לכל או"פ [אור פנימי] ומקיפים כו'.

"הלא אנכי הוי"ה" — בחינת עצמות אור אין סוף, שורש הקו וחוט של אור אין סוף ברוך הוא, המקור לכל האורות הפנימיים והמקיפים וכו'.

15 וא"כ ממני לא יבצר מאומה ואנכי אהיה עם פיך ג"כ פי' אף שמצד שרשך מתהו אין לך כלים כאלו ואם כן, שום דבר אינו בלתי אפשרי עבורי, וגם "אני אהיה עם פיך". כלומר, אף שמפני ששורשך בתוהו אין לך כלים כאלה,

אבל אנכי הוי"ה שעשיתי את הכלים דתקון ואת עולם התהו אני יכול להפך הדבר להתערב בחי תהו ותיקון יחד היינו המעלות דשניהם שיהיו האורות מרובים כמו בתהו כו'.

אולם אני, הוי", שעשיתי את הכלים של תיקון ואת עולם התהו, יכול להפוך את הדבר: למזג יחד את בחינות התהו והתיקון, כלומר, את היתרונות של שניהם — שהאורות יהיו מרובים כמו בתוהו וכו',

16 וגם בחיי המעלה דתקון שיהיו הכלים מרובים מאד. ואז יהיה נעוץ תחלתן כו' וזהו ואנכי אהיה עם פיך שהגם ששרשך מתהו עכ"ז [עם כל זה] יהיו לך כלים דתקון ובפרט כלי הפה שע"י נמשכו האורות מקיפים כו'.

וכן גם מעלת התיקון היא שיהיו כלים רבים מאוד. ואז יהיה "נעוץ תחילתן" וכו'. וזהו [פירוש] "ואנכי אהיה עם פיך": אף ששרשך מתהו, בכל זאת יהיו לך כלים של תיקון, ובפרט כלי הפה, שדרכו נמשכים האורות המקיפים וכו'.

ויהיה א"כ כך שני המעלות. והיינו מפני שכמו שנעוץ תחלתן בסופן כך נעוץ סופן בתחלתן לכך יוכל להיות נמצא מעלת התקון אף בתהו כו' לכך יתחברו יחד כו'.

וכך יהיו כך שתי המעלות. והדבר אפשרי מפני שכמו ש"נעוץ תחילתן בסופן", כך "נעוץ סופן בתחילתן"; לכן יכולה מעלת התיקון להימצא גם בתהו וכו', וכך יתחברו יחד וכו'.

(ועמ"ש במ"א ע"פ ארוממך כי דליתני איך דוד שהוא בחי דבור היה כלול באדה"ר [באדם הראשון] בחי חכמה כו' והוא כענין כבד פה וגילוי בחינת הדבור בחינת דוד זהו

(ועיינו במה שנכתב במקום אחר על [הפסוק] "ארוממך כי דליתני", כיצד דוד, שהוא בחינת דיבור, נכלל באדם הראשון, בחינת חכמה וכו'. והדבר דומה לעניין "כבד פה"; וגילוי בחינת הדיבור, בחינת דוד, הוא

ענין מי שם פה לאדם הלא אנכי זהו בחינת ארוממך עומק רום כו' ע"ש וכדוגמא זו היא מ"ש במ"א מעלת מצות דרבנן כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח איברים היינו המשכת אורות בכלים

עניין "מי שם פה לאדם, הלא אנכי"; זוהי בחינת "ארוממך", עומק רום וכו', עיינו שם. בדומה לכך נאמר במקום אחר על מעלת מצוות דרבנן: רמ"ח מצוות עשה הן כנגד רמ"ח איברים, כלומר המשכת אורות לתוך כלים;

משא"כ שס"ה ל"ת [לא תעשה] שס"ה גידים הם בחינת אורות שלמעלה מהתלבשות בכלים ואיברים לכן אין בל"ת [בלא תעשה] קום ועשה והיינו כענין אורות דתהו שלמעלה מאורות דתקון לכן אי אפשר לכלים להכילם

ואילו שס"ה מצוות לא תעשה, כנגד שס"ה גידים, הן בחינת אורות שלמעלה מהתלבשות בכלים ובאיברים; לכן במצוות לא תעשה אין קום ועשה. הדבר דומה לאורות התהו, שלמעלה מאורות התיקון, ולכן הכלים אינם יכולים להכיל אותם.

אבל במצות דרבנן שהם ג"כ מבחי' זו דל"ת [דלא תעשה] ומ"מ מתלבשים בקום ועשה בכלים לפי שבינה יתירה כו' וכך נאמר למשה אנכי אהיה עם פיך שגם אורות שמבחי' תהו יתלכשו בכלים דתקון כנ"ל. וע' לקמן ע"פ זה שמי):

אבל במצוות דרבנן, שגם הן מבחינת מצוות לא תעשה, האורות מתלבשים בכל זאת בכלים באמצעות קום ועשה, בזכות הבינה היתרה וכו'. וכך נאמר למשה: "אנכי אהיה עם פיך", כלומר שגם אורות מבחינת תוהו יתלכשו בכלים של תיקון, כפי שנתבאר לעיל. ועיינו להלן על הפסוק "זה שמי").

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/torah-ohr/shemos/3

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק